

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Культурологія**

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

“ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ”

Перший (бакалаврський) рівень

За спеціальністю № 032 Історія та археологія

галузі знань № 03 Гуманітарні науки

Кваліфікація Бакалавр історії та археології

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Культурологія
Викладач (-і)	Єгрешій Олег Ігорович
Контактний телефон викладача	0677383657
Е-mail викладача	ludyna@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є :</p> <p><i>Коротко особливості, зміст</i></p> <p>Дисципліна «Культурологія» – одна із загальногуманітарних і соціальних дисциплін, спрямованих на поглиблене вивчення основних тенденцій розвитку сучасних культурологічних, філософських, антропологічних теорій у історичній ретроспективі. Це гуманітарна дисципліна, що вивчає культуру як цілісну систему, різноманіття культур у просторі й часі, взаємодію культур, типи культур, закономірність розвитку соціокультурного життя, вираження в культурі людського буття, історію ментальностей тощо. У рамках дисципліни студенти спеціальності спеціальності № 032 «Історія та археологія» знайомляться з основними положеннями, складовими різних культурологічних теорій у історичній ретроспективі. В останні роки наше суспільство охоплюють складні й суперечливі процеси пошуку нової моделі історичної й соціально-культурної самоідентифікації, нових шляхів розвитку, прагнення докорінної трансформації загального типу цивілізації, що складалося століттями у євразійському регіоні. Особливо яскраво ці процеси виявляються у сферах національного самовизначення, становленні нового типу духовності. Розглядаються й проблеми збереження культурних традицій в народному середовищі, а також вділяється увага небезпекам, що постають нині перед світовим соціумом – гендерна ідеологія, ЛГБТ-«мислення», ювенальна юстиція тощо. За нашим задумом, поінформовані студенти у майбутньому зможуть інформувати про зазначені цивілізаційні виклики у своєму контактному середовищі</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання дисципліни «Культурологія» вбачається у тому, щоб на основі засвоєння теоретичних знань та фактологічного матеріалу формувати в студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за галуззю знань № 03 Гуманітарні науки, спеціальністю № 032 «Історія та археологія» комплекс знань, вмінь та навичок з предмету. Мета дисципліни – формувати фахівців, які були б здатними вирішувати стандартні і нестандартні комплексні задачі у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти або в процесі навчання, що передбачає, своєю чергою, застосування теорій та методів історичних наук, освіти, методики викладання. Ці знання знадобляться студентам для формування у майбутньому системи життєвих цінностей учням-старшокласникам. <i>Завдання:</i> ознайомити студентів із історією європейської культури від стародавньої доби до сьогодення; навчити</p>	

використовувати в професійній і соціальній практиці знання з історії культури; акцентувати на загрозах, що постають нині перед українським і світовим суспільствами; виробити в студентів навички самостійних оцінок і власних суджень щодо розглянутих історичних проблем. Одним із головних завдань курсу є також формування в студентів зазначеної спеціальності культури, моралі, самостійного творчого мислення, вироблення патріотичної орієнтації, прагнення до самореалізації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати (ПРН) навчання:

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства

загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний
4	032 Історія та археологія	2	

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	Сем. заняття	Сам. роб.
Тема 1. Предмет культурології. Основні підходи до інтерпретації культури. Культурологія в системі гуманітарного знання. Культура як суспільне явище. Періодизація історії всесвітньої культури. Перетворення природного світу людством і основи культури. Поняття артефакту. Форми і типи культур Проблема типології культур. Історичні та етнонаціональні принципи характеристики культури. Первісна культура. Періодизація	2		6

розвитку світової культури. Передумови виникнення людини і суспільства. Характерні риси розвитку людства в первісну епоху. Перехід від «людини умілої» до «людини розумної», його значення.			
Тема 2. Культура Стародавнього світу. Зародження держави у народів Стародавнього Сходу. Релігія в державах Сходу (конфуціанство, даосизм, буддизм та ін.). Особливості давньосхідного мистецтва (Єгипет, Вавилон, Індія, Китай). Античне суспільство. Характерні риси античності як початкового періоду європейської культури. Культура Давньої Греції. Гомерівський епос. Архаїчний період давньогрецької культури. Культура еліністичного періоду. Культура Стародавнього Риму: від космоцентризму до імперіоцентризму. Виникнення і розвиток християнства. Художня культура Риму. Здобутки архітектури в контексті технічних досягнень.	2	4	6
Тема 3. Культура Середніх віків. Періодизація середньовічної культури. Християнство та його культурне значення. Культура франків. Середньовічні університети. Особливості готичного стилю. Романський стиль. Середньовічна література. Культура Візантії як поєднання античної традиції та християнської культури. Особливості художньої культури Візантії: архітектура, мозаїка, мініатюра, іконопис.	2	2	6
Тема 4. Культура епохи Відродження та Реформації. Поняття Відродження в історії культури. Антропоцентризм у європейській культурі. Італійський гуманізм. Зародження буржуазних відносин і розвиток міської культури, його світська спрямованість. Мистецтво та естетика Відродження. Роль античної традиції в стильових рішеннях архітектури, скульптури, живопису. Ідеї гуманізму в художній літературі. Творчі постаті Данте, Петрарки, Шекспіра. Специфіка Північного Відродження: увага до духовного світу людини. Гуманізм у суспільній думці і художній творчості. Реформація в Європі.	2	2	6
Тема 5. Європейська культура Нового часу. Особливості соціального розвитку країн Європи в XVII–XIX ст. Розвиток капіталістичних відносин. Становлення класичної науки. Бароко як культурний стиль. Його світоглядні вияви. Патетичність і драматизм мистецтва бароко. Доба Просвітництва. Культ Розуму у духовному житті. Енциклопедизм. Апологія абсолютизму. Класицизм як культурний стиль, його вияв в архітектурі і монументально-героїчних стилях живопису. Романтичний індивідуалізм як основа світогляду і стильових закономірностей мистецтва. Неоромантизм. Натуралізм. Реалізм як провідний напрям художньої культури XIX ст.	2	2	6
Тема 6. Модерн і постмодерн у культурі XX ст. Вплив науки та виробництва на формування нового світосприйняття людини на рубежі XIX–XX ст. Здобутки цивілізації та соціальні лиха XX ст. Поняття модерну та постмодерну. Модерн як культурний розрив з традиціями. Головні течії мистецтва XX ст. Особливості молодіжної культури. Постмодерн: руйнація	2	2	8

ієрархічної картини дійсності. Віртуальна реальність як буття в можливості.			
Тема 7. Особливості культурологічного процесу ХХІ ст. Цивілізаційні виклики. Формування інформаційно-технічного суспільства та еволюція соціальних відносин. Медіократія. Глобалізація культурного процесу і глобальні проблеми сучасності. Масова культура: своєрідність взаємодії демократичних тенденцій і комерційних інтересів. Виклики передцивілізацією ХХІ ст. Явище гендеру. Особливості woke культури. Ювенальна юстиція		2	8
Тема 8 Захист есе з культурології (тематика і методика написання есе додаються) .		2	6
Тема 9. Колоквіум		2	8
Загалом	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Робота на парах – 60 б.</p> <p>Оцінка за індивідуальну роботу (есе) – 10 б.</p> <p>Колоквіум – 30 б.</p> <p>Поточний контроль з дисципліни «Культурологія» відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, підготовки індивідуальної роботи (есе) та контролю самостійного опрацьованої додаткової літератури. Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), при потребі коротких письмових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 60 балів. Відповідна форма активності студентів оцінюється за п'ятибальною системою.</p> <p>Навички роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення студенти реалізують шляхом написання індивідуальних робіт (есе). Індивідуальна робота оцінюється максимально у 10 балів. Студентам також пропонується самостійне опрацювання наукових джерел, які є знаковими для відповідної дисципліни.</p> <p>Семестровий контроль відбувається формі колоквіуму і передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за семестровий контроль знань, написання есе і заліку (колоквіумі) у письмовій формі. За колоквіум (залік) виставляється максимум 30 балів. Тобто усього студент може набрати 100 б.</p>		
Вимоги есе	<p>Зазначити: вид роботи (есе);</p> <p>Терміни написання (для денної – есе здається на останньому занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії). Есе надсилаються у електронному варіанті.</p>		

Вимоги до написання есе

Написання творів – одне із найважчих завдань в університеті. Не кожному дано просто викладати свої думки, а особливо якщо мова йде про текст-міркування, де потрібно пред'явити всі аргументи і контраргументи і висловити свою думку, причому так, щоб усім було зрозуміло. Сучасний динамічний і багатовекторний час стимулює привнесення у практику навчання студентів нових форм і методів навчання, які у першу чергу спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, підвищення інтересу до предмета, розвиток творчого потенціалу особистостей і продуктивного, критичного їхнього мислення.

Від традиційного реферату есе перейняло краще: визначення мети, завдання роботи, структурованість, послідовність викладення теоретичного обґрунтування та практичних аргументів, критерії оцінки роботи (певні шаблони-орієнтири) тощо.

Застосування есе сприяє більш чіткому й грамотному формулюванню думок, допомагає розташовувати ці думки в логічній послідовності, припускає вільне володіння мовою термінів і понять, розкриває глибину й широту навчального матеріалу, вчить використати приклади, цитати, необхідні аргументи за відповідною темою.

незважаючи на те, що есе це творча робота, воно має чітку структуру, єдину для всіх текстів. перевіряючи, як студент впорався із завданням, викладач неодмінно звертає увагу на наявність актуальності, гіпотези, тез та іншого, розташованих в певному порядку.

структура твору передбачає **висунення на початку певної тези**, а після її доказ аргументами у вигляді логічних викладок, цитат або викладу відповідних фактів.

Есе складається з таких елементів:

- назва. вона повинна точно відображати суть написаного.
- план. складається з двох і більше складових. план есе може видаватися більш довільним та публіцистичним аніж у рефераті. після укладення плану відразу переходимо до тексту.
- вступ. тут необхідно обґрунтувати важливість розгляду обраних студентом питань, висунути головну гіпотезу. гіпотеза це якість припущення, яке буде підтверджено або спростовано. якщо ви викладаєте думку певного вченого або групи людей, з якими не згодні, то така гіпотеза спростовується. а ось сформована самостійно ідея, як правило, повинна бути підтверджена. втім, ви можете показати, що ваше стара думка була помилковою.
- основна частина. самостійно написати структуру есе, якщо воно маленьке, нескладно.
- структура основної частини нагадує ланцюжок з кілець.

	<p>спочатку висувається теза, потім пишуться кілька аргументів до неї. теза доведена, а значить, переходимо до наступного.</p> <p>автор самостійно вирішує, скільки тез йому необхідно довести. кількість же тез не повинна бути менше трьох позицій. велика кількість переважанажує дослідження, а менша виглядає несерйозно для такої роботи.</p> <p style="text-align: center;">Тези обґрунтовуються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. особистим досвідом, історіями з життя інших людей, як близьких, так і з біографії знаменитостей. 2. явищами, які кожен може спостерігати. 3. фактами, переданими без спотворення, маніпуляцій. 4. цитатами відомих учених, політиків, письменників, творчих діячів. 5. історичними подіями, які доповнює аналіз їх суті, причин, наслідків. 6. витягами із законів, актуальних або застарілих. <p>Усі докази плавно ведуть читача до доведення або спростування гіпотези. тому важливо побудувати структуру есе в правильному логічному порядку. Правила як написати структуру есе, говорять про необхідність короткого підведення підсумків, де останній абзац.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Критерії поточного оцінювання: Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (введено в дію наказом ректора № 361 від 31.07.2020 р.) знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; - «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але

	<p>припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен отримати максимум 26 б. (за семінарські заняття і написання есе)
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік); Форма здачі (усна, письмова).

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: У разі виконання письмових завдань здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять: Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 819 від 29.11.2019; із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.).

8. Рекомендована література

- 1.Букач В. М., Бакланова Н. М. Історія української культури. Словник- довідник: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Одеса: вид. Букаєв В. В., 2021. 216 с
2. Війтович Г.В.,Культурологія. Навч. Пос. К.: Інтас,2008. 271с.
- 3.Галіченко М. В., Поліщук І. Є. Історія української культури: Навчально- методичний посібник. Для студентів усіх напрямів підготовки університету. Херсон, 2014. 85 с.
- 4.Горбач Н.Я. Культурологія. Навч. посібник. Львів: Укропспілка, 2005. 159 с.
- 5.Греченко В.А., Чорний І.В., Кушнерук В.А., Рижко В.А. Історія світової та української

- культури: Підруч. для вищ. закл. освіти. К.: Літера, 2000. 464 с.
6. Європейська та українська культура в нарисах: Навч. посіб. / За ред. І. З. Цехмістро, В. І. Штанько, В. С. Старовойт та ін. К., 2003.
7. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. 4-те видання. К.: Либідь, 2002. 656 с.
8. Історія української культури / В.О. Колосюк, С.Б. Буравченкова, С.І. Береговий та ін.: Навчально-методичний посібник. К.: НУХТ, 2010 р. 183 с. Режим доступу: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10586/1/031-11A.pdf>
9. Історія української культури: Курс лекцій (під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костишевої. – К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. 334 с. Режим доступу: [https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk\(Final12\)-3.pdf](https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk(Final12)-3.pdf)
10. Історія української культури: навчальний посібник для студентів і курсантів вищих навчальних закладів МВС України / авт. кол.; за ред. М.П. Гетьманчука. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 348 с. <http://surl.li/nebwy>.
11. Калакура Я.С. Українська культура: цивілізаційний вимір. К.: ПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2015. 496 с.
12. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. 3-тє видання. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 584 с.
13. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ століття: Навч. посіб. / Під ред. Л.І.Кормича, В.В.Багацького. Х., 2003.
14. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник. Вид. 3-тє, перероб. та доп./За ред. І. І. Тюрменко. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 370 с.
15. Культурологія: навчальний посібник / В.Л. Петрушенко, Л.А. Пинда, Є.А. Подольська; За заг. ред. проф. В.М. Пічі. 3-тє вид., випр. Львів : «Магнолія плюс» : Видавець СПД ФО «В.М.Піча», 2005. 360 с.
16. Культурологія: Навчальний посібник / Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. . – К.: Центр навчальної літератури, 2007. 392 с.
17. Культурологія: навчальний посібник / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, К. А. Іванова. - К. : Центр навчальної літератури, 2003. 288 с.
18. Культурологія: теорія та історія культури : Навчальний посібник / За ред. І. І. Тюрменка, О.Д. Горбула. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 368 с.
19. Культурологія: українська та зарубіжна культура : Навчальний посібник / За ред. М.М. Заковича . К.: Знання, 2007. 567 с.
20. Левчук Л. Історія світової культури. Культурні регіони. К.: Либідь, 2000. 520 с.
21. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : Навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. Львів: Світ, 2005. 568 с.
22. Пальм Н. Д. П14 Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с. (Укр. мов.) <http://surl.li/aevoj>.
23. Передерій І.Г. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 274 с.
24. Пестишева Г.І., Українська та зарубіжна культура. Курс лекцій. К.: Інтас, 2000. 263с.
25. Попович М. Нарис історії культури України. К., 1998.
26. Сушко А.І. Історія української культури : навч.-метод. посібник / А.І. Сушко, Т.М. Краснопольська. Одеса : Фенікс, 2018. 62 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»). <http://surl.li/nebzy>.
27. Українська і світова культура: Навч. посіб. К., 2002.
28. Українська та зарубіжна культура: Підручник / За ред. В. О. Лозового. Харків: Одиссей, 2006. 376 с.
29. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник. / Закович М.М., Зязун І.А., Семашко

- О.М. та ін. – К.: Товариство «Знання», 2000. – 622с. 18.Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник./ Дещинський Л.Є., Денисов Я.Я., Скалецький М.П. та ін. – Львів: Бескид Біт, 2005. – 304с.
30. Уліщенко А. Б. Хрестоматія з історії української культури: Матеріали для самостійної роботи студентів. К.: НПУ, 2014. 510 с.
31. Феномен української культури: Методологічні засади осмислення. К., 1996.
32. Шабанова, Ю.О., Тарасова, Н.Ю., Дичковська, О.Я. Історія української культури. [Текст]: Навчальний посібник для студентів усіх Ш 12 спеціальностей денної та заочної форм навчання / Ю.О.Шабанова, Н.Ю.Тарасова, О.Я. Дичковська. – Дніпропетровськ: 2012. 141 с. <http://surl.li/chgve>.
33. Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація. Х., 2001.

Викладач
Єгревій О.І.
Кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України і методики викладання історії